

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

WORKSHOP: DEVELOPMENT of OCCUPATIONAL HYGIENE in TURKEY

OSHNET School – 24 Aralık 2014

Balçova Termal Otel – İzmir

TÜRKİYE'DE İŞ HİJYENİNİN GELİŞİMİ

1. Grup : Education and Training

Kolaylaştırıcı: Alp ERGÖR

Raportörler: Ayşe COŞKUN BEYAN, Ceyda ŞAHAN, Mehmet Erdem ALAGÜNEY

Katılımcılar:

Duygu LÜLEÇİ

Aykut ÇELİK

Ayşe COŞKUN BEYAN

Mehmet Erdem ALAGÜNEY

Ceyda ŞAHAN

Emin MENEKŞE

İsmail GERİM

Nihat ÇALIM

1) İş hijyenisti kimdir, yetkinlikleri neler olmalıdır?

Çalışma ortamında çalışanın maruz kalabileceği tehlikeleri bilen ve tahmin eden, buna yönelik ölçüm değerlendirme ve izlemi yapan kişidir. Değerlendirme sonuçlarına göre risklerin azaltılması yönünde çeşitli müdahaleler yapar. Bu müdahalelerin sonuçları izler değerlendirir ve gerekirse yeni müdahaleleri planlar. Bu nedenle bu alanda çalışacak kişilerin risklerin sağlık çıktılarını öngörebilmesi açısından temel tıp bilgisinin, bu risklerin azaltılmasına yönelik mühendislik önlemleri alabilmesi için temel matematik, fizik , kimya ve biyoloji bilgisinin ve yine en az temel mühendislik ve diğer teknik bilgiler, öte yandan bu risklere yönelik yönetsel önlemler alabilmesi için için yasal düzenlemelere hakimiyet ve tüm sonuçların çıktılarının değerlendirilebilmesi için temel epidemiyoloji ve istatistik bilgilerine sahip yetkinlikte kişiler olmaları beklenmektedir. Tüm bu becerilerin sistematik kullanım yetkinliğine de sahip olmalıdır.

Bu bağlamda bu kişilerin çalışma yaşamının bir bileşeni olan çalışma ortamı izleminde en önemli kişi olduğu tartışıldı. İş yeri hekiminin çalışanı izlediği ancak çalışma ortamını değerlendirmedeği vurgulanarak bu alanda yapılan tüm değerlendirme ve uygulamaların öncelikle ortama yönelik olması nedeniyle tüm çalışanları kapsadığı vurgulandı.

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

2) Kimler iş hijyenisti olabilir?

Ülkemiz için henüz yeterli iş gücü olmaması nedeniyle elimizde var olan kaynakları değerlendirmemiz gerekliliği tüm grup tarafından kabul edildi. Bu nedenle öncelikle alanda halen çalışmakta olan iş yeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarından en az beş yıllık tecrübesi olan kişileri bu süreçte yer alması gerektiği belirtildi. Bunun yanında iş yeri hemşireliği ve diğer yardımcı personel sıfatlarıyla çalışmakta olanların da aday olabileceği düşünüldü.

3) Nasıl bir eğitim programı olmalıdır?

Uzun dönemde ise bu programın yüksek lisans ve doktora düzeylerinde de devam etmesi hem iş gücü hem de akademik insan gücü yetiştirmek için önemli ve gerekli olduğu vurgulandı.

Bunun yanında konuşmacılar tarafından sunulan yurt dışı örneklerinde de olduğu gibi kredi sistemiyle sertifikasyon verilmesi yolunun uygun ve uygulanabilir olduğu belirtildi. Yine verilen eğitimin yetkin bir kurum tarafından (IOHA vb) akredite edilmesinin gerekliliği ortak kabul edilen sonuç oldu.

Çekinceler:

İSG profesyonellerinin iş yoğunlukları içerisinde bu alandaki sorumlulukları da üzerlerine almaları zor olmaz mı?

Bir iş hijyenistinin tek başına bir yıllık eğitimle spesifik bilgi gerektiren mühendislik problemlerini çözebilmesi nasıl mümkün olabilir?

Tüm alana hâkim olmak mı yoksa sektörel uzmanlaşma mı daha uygun olacaktır?

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

2. Grup: Türkiye’de hizmet modeli-örgütlenme, laboratuvar ve işyeri bağlantısı, kamu, özel, üniversitenin rolleri

Kolaylaştırıcı: Ayşe ÖZTÜRK

Raportör : Hülya BATU

Sunucu: Sema ŞEVKEN TURGUT

Katılımcılar:

Abdulah SEÇGİN

Bamsi TÜR

Nazım Ercüment BEYHUN

Sema ŞEVKEN TURGUT

Kağan YÜCEL

Nihat EĞRİ

Hülya BATU

Hakkı Uysal

Sezai ZENGİN

Murat Emre ELMAS

Gülhan ERSOY

Mehmet Serdar CANKO

1) Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Sunum Modelleri ve İş Hijyeni içinde iş hijyeni uygulamalarının yeri ne olmalıdır?

Ülkemizde İSG Hizmet modellerine ilişkin düzenlemelere göre üç farklı hizmet modeli söz konusudur.

İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB): İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan ve gerekli donanım ve personele sahip olan birimler

Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB): Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Bakanlıkça yetkilendirilen birim olarak tanımlanmıştır.

Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM) ve Çalışan Sağlığı Birimleri tarafından İş Sağlığı Hizmetleri sürdürülmektedir.

İş Hijyeni Örgütlenme Modeli

Bu modeller içinde yer alan insan gücüne ilave olarak (özel alanda uzmanlaşmış iş hijyenistleri bağlamında) yer alabileceği gibi mevcut bu modellerdeki insan gücü içerisinde (İşyeri hekimi, İş Güvenliği Uzmanı ve diğer Sağlık personeli) iş hijyeni eğitimi (sertifikası) alması sağlanarakta istihdamı mümkün hale getirilebilir.

İş Hijyenisti Örgütlenme Modeli: AB ve Dünyada İş Hijyenistleri ulusal dernek Uluslararası birlik oluşturarak örgütlenerek faaliyetlerini sürdürmektedir. Eğitim Standartları ve sertifika programı kapsamında yetkilendirilmektedir. Ülkemizde de diğer ülke örneklerindeki gibi Türkiye İş Hijyenistleri Derneği şeklinde bir yapıyla örgütlenebileceği düşünülmüştür.

2) İş hijyenistlerinin çalışma yaşamındaki yeri nedir, ne olmalıdır?

1-Danışman olarak

ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği genel Müdürlüğünde İş Sağlığı Politikalarının oluşturulması

İSGÜM Laboratuvarlarında ulusal norm ve standartlarının oluşturulmasında fiziksel ,kimyasal, ergonomik, psikososyal risklerin ölçüm metod ve yöntemlerinin oluşturulmasında görev alabilirler .

Sağlık Bakanlığı HalkSağlığı Kurumu Çalışan Sağlığı Kurumlarında istihdam edilebilir.

Üniversitelerde Başta Mühendislik Bölümleri olarak Çalışma yaşamıyla ilgili bölümlerde istihdam edilebilir.

2-Hizmet sunumu

Ortak Sağlık Güvenlik Birimlerinde

Özel, kamu, üniversitelerde kurulan yada kurulacak İş hijyen ölçüm test laboratuvarlarında

Serbest Danışman olarak işyerlerinde görev alabileceği düşünülmüştür.

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

3. Grup: İŞSG hizmet sunumunda Hijyen, Güvenlik ve Sağlık Hizmetlerinin Eşgüdümü, Ulusal ve İşyeri düzeyinde Eşgüdüm ve Koordinasyon

Kolaylaştırıcı: Sibel KIRAN

Raportör : Cemal Burak YAŞAROĞLU, Hüseyin SEZEK

Sunum: Sabriye ÖZCAN

Sunucu: Sema ŞEVKEN TURGUT

Katılımcılar:

Buhara ÖNAL

Özay IŞIK

Remko HOUBA

Safiye COŞKUN

Sabriye ÖZCAN

Recep YILDIZ

Esra DAYIOĞLU

Mehmet AYTEKİN^

Günce AYDEMİR

Hüseyin SEZEK

Deniz VATANSEVER KEBELİ

Cemal Burak YAŞAROĞLU

Abdullah BÜYÜKFIRAT

Bülent COŞKUN

Abdülaziz AZİZOĞLU

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

Sorular:

1) Eşgüdüm ve koordinasyon deyince ne anlıyoruz?

Farklı meslek grupları, ekip ve bağımsız çalışma fonksiyonları, iş hijyeni tanımı kurumsal fonksiyon, sistematiklik, disiplinler arası etkileşim, bilgi transferi, süreklilik, ortak veri tabanı ve ortak dil oluşturulmalıdır.

2) Eşgüdüm ve koordinasyon nasıl sağlanabilir?

Strateji oluşturmak, politika oluşturmak temel hedefler olmalıdır.

– *Ulusal düzeyde:*

- Ulusal eşgüdüm destekleme politikası, mevzuat, veri bilgi sistemi,
- Sektörel düzeyde risk yönetimi odaklı, olay bildirim sistemi (iyi örnek- yaygınlaştırma ve kötü örnek- çözümlenme), ulusal konseyin etkinleştirilmesi, ulusal İSG kurumu, denetleme sisteminin eşgüdüm amaçlı geliştirilmesi, eğitim standardizasyonu, hizmet standardizasyonu,
- Bütün tarafların katılımı, konseyin geniş katımlı alt çalışma başlıkları ile alanla bağlantısının sağlanması, mevcut kurulların fonksiyonunu yerine getirecek planların yapılmasını sağlayacak bir strateji izlenmelidir.

– *İşyeri düzeyinde:*

İşyerinin en üst düzeyinden başlayarak tüm çalışanları kapsayan kurumsal bir eşgüdüm politikası, bilgi sistemi, bildirim sistemi, yönetim sistemi ile entegrasyon, bilgi akışının doğruluğunun sağlanması, çalışanların katılımı, entegre yönetim sistemleri (kalite, Kaizen vb), ortak veri sistemi kurulması gereklidir.

3) Eşgüdüm ve koordinasyonun olmazsa olmazları nelerdir?

Etkin bir iş hijyenistliği sistemi için bağımsız, tarafsız, ulaşılabilir, sürdürülebilir, eşit mesafede, koruma amaçlı, çözüm odaklı, bilgi-kanıt dayalı, insancıl, basit, etkin, uygulanabilir, önceliklere uygun, gereksinimlerle uyumlu olan ve bu ilkeleri gözetilen bir eşgüdüm stratejisi gereklidir.

4) Eşgüdüm ölçütleri, göstergeleri nelerdir?

– *Ulusal düzeyde:*

Göstergelerde iyileşme, isg hizmetlerine ulaşım ve kapsayıcılığın sağlanması gereklidir.

– *İşyeri düzeyinde*

Ekip çalışmasının gerçekleştirilmesi, İSAGÜ kültürü oluşturulması, Göstergelerde iyileşme, isg hizmetlerine ulaşım ve kapsayıcılığın sağlanması gereklidir.

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

Atölye Çalışması / Son Tartışma

Workshopların tamamlanmasının ardından grup yöneticileri öncülüğünde tartışmalar yapıldı. İş hijyenistleriyle ilgili mutlak yasal zorunluluk beklenmeden çalışmalar yapılması önerildi. Yurt dışındaki örneklerin birebir uygulanabilir olamayacağı bunların model alınarak ülkemiz için aslında her ülke için ayrı ayrı yeni uygulamaların geliştirilmesi gerekliliği önerildi. Çünkü her ülkenin örf adet gelenekleri gibi sosyal tutum ve davranışlarının da çalışma yaşamına yansımaları olup tek tip bir programın tüm ülkelerde uygulanmasının tam da bu nedenle zor olduğu belirtildi.

Yine alt yapısı hazırlanmadan yeni tanımların yapılmasının özellikle işveren tarafında endişe yaratarak başlangıçta yarardan çok zarara yol açabileceği belirtildi. Yine işveren tarafından anlaşılacak fazla teknik terimlerin kullanılması kafa karışıklıkları yaratabileceği için halen görev tanımları belli olan kişiler üzerinden -iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı- yeni tanımlamalar ile iş hijyeni anlayışının temellerinin atılabileceği belirtildi.

Sertifikasyon yöntemi tartışılan diğer konu oldu. Sunularda dinlenen ülke örneklerin uygulanabilir olduğu ve bu yöntemin sınavlarla da desteklenmesi gerekliliği belirtildi. Hizmet içi eğitimin gerekliliği ve sürekliliğimin sağlanması vurgulandı. Sadece hizmet verenlerin değil denetçilerinde sürekli eğitiminin gerekliliği belirtildi.

STK'lerin bu konuyu desteklemesi gerekli.

Her ülke kendi politikalarına göre koşullarını değerlendirmeli. Örneğin Türkiye'de alanda ölçümlerle ilgili sorunlar var. Bunun çözümüne hizmet içi eğitimle başlanabilir ve hatta iş müfettişlerinin de bu konuyla ilgilenmesi sağlanabilir. Sertifikalar Avrupa'da geçerli ama amacımız kişilerin temel iş hijyenistliği kursunu da tamamlayıp Türkiye'de iş hijyenistlerinin sayısını artırmak.

Yurtdışında iş hijyenistliği belgesi alıp Türkiye'de bu konuda çalışan daha fazla insan olabilir. Bu kişilerin varlığı araştırılmalıdır.

Mesleki bağımsızlıklarının sağlanması çok önemlidir. Bunun mekanizmasının sağlanması gereklidir. Ücretlerinin kim tarafından nasıl verileceği ve bunun için fon oluşturulması fikri tartışılmalıdır.

Bakanlığın görüşüne göre fon uygulaması dünyada birçok yerde yapılmamaktadır. Bu konuda işverenin bilgilendirilmesi gereklidir. İşveren en iyi hizmeti verecek kişiyi kendisi seçmelidir. İş hijyenistlerinin belli kalitede ve bilgi düzeyinde olması sağlanmalıdır.

Sendikaların İSİG kurullarına katılması ve sendikalaşma oranının artırılmasıyla mesleki bağımsızlık sağlanabilir.

Elimizdeki olanaklarla Türkiye'ye uygun bir strateji geliştirmeliyiz.

İş hijyenistlerinin işverenle sosyal iletişimleri önemlidir ve işvereni ikna etme yollarını denemeleri gereklidir. Bu konuda iş hijyenistlerinin iletişim teknikleri konusunda eğitim alması sağlanmalıdır.

Uzman görüşlerinin değerlendirilip yapılandırılması önemlidir.

İş hijyenistleriyle ilgili yasal tanımlamalar çok önemli ve bunlar çok açık belirlenmeli. Uluslar arası kurallara uyulmalı ve ulaşmaya çalışılmalıdır.

Occupational Health & Safety NETworking in EASTern Europe

İş hijyenistliği kavramı işyeri hekimi ya da iş sağlığı uzmanı ile karışabilir ama biz iş hijyenistlerinin daha yetkin olması gerektiğini düşünüyoruz. İş hijyenisti yetiştirirken yeni bir şey oluşturmuyoruz. Bu kişilerin teknik açıdan yeterli ve deneyimli olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda olgu çalışmalarında ve literatürde yöntem bellidir ve bunu bilmeliyiz. Sağlık ve mühendislik bakış açısını birleştirmeliyiz. Uzmanlar uygulamaları görmeliler, insanlarla iş yerlerinde konuşmalılar ve önleme yöntemlerini uygulamalıdır. Bir an önce ne yapacağımızı düşünmeyi bırakıp uygulamaya geçmek zorundayız.

İş hijyenistleri diğer uzmanlıkların karşısında değil. Yeterince açık bir tanım değil. Böyle olmasının çok fazla nedeni var. Bu nedenle kişiler eğitim almalı, belgelendirilmeli ve bu belgelerle kalite ve garanti sahibi olmalılar. İş hijyenistleri bu konuda bilirkişidir. Kurslarda sadece teorik değil pratik eğitim de alıyorlar. Bu nedenle kişilerin kurslara katılması sağlanmalıdır.

Bazı ülkelerdeki gibi iş hijyenistliği kavramı sistemin içine oturtulmalıdır.